

Szervezési kérdések

Gyógyszerészet 18. 216—218 1974.

A SZAKGYÓGYSZERÉSZ-KÉPZÉS HELYZETE ÉS PROBLÉMÁJA

DR. VÁRADI JÓZSEFNÉ

A szakgyógyszerészi képzés megszerezését az 1972-ben megjelent egészségügyi törvény tette lehetővé. A szerző ismerteti a szakosító tanfolyamok alakulását 1951 és 1972 között. A rendelet életbeléptetése után hat hónapig lehetőséget adott a szakgyógyszerészi cím automatikus elnyerésére. A szerző foglalkozik a szakvizsga letétele nélküli szakgyógyszerészi cím megszerzésére benyújtott kérelmek elbírálásának szempontjaival, azok szakágankénti megoszlásával és a kérelmezők munkahely szerinti megoszlásával. Ismerteti a szakgyógyszerészképzés intézményes megindításának előkészítését és problémáit. Befejezésül felveti a szakgyógyszerészek alkalmazásának szükségességét, a rendszer szabályozásának kérdését és az anyagi dotálás megoldásának keresését.

*

Népköztársaságunk 1972-ben megjelent egészségügyi törvénye szerint „... orvosai, fogorvosai és gyógyszerészi szakmákból jogszabályban megállapított módon és feltételekkel szakképzést lehet szerezni”

Ezzel a rendelkezéssel a magyar gyógyszerész-képzésnek új fejezete kezdődik. Gyógyszerészképzésünk jelentős állomásai a következők voltak:

1851: a kétéves egyetemi képzés megindulása;

1859: a gyógyszerészdoktori fokozat megszerzésének lehetősége;

1940: a négyéves egyetemi gyógyszerészképzés életbe léptetése, és végül

1972: a szakgyógyszerészi képzés megszerzésének lehetősége.

A gyógyszerészek szakosodása az elmúlt évtizedekben lezajlott szakmai fejlődés eredménye. Az egyetemi képzés során — az anyag nagysága miatt — nem lehet több irányú szakképzést megvalósítani. Szakosodásra — az egyetemen szerzett alapismeretekre épülő speciális ismeretek elsajátítására — csak a képzés megszerzése utáni időben nyílik lehetőség. Ezt bizonyítja az is, hogy szakképző tanfolyamok iránt először a továbbképzés keretében mutatkozott igény.

Az első szakosító tanfolyamot szakfelügyelő gyógyszerészek számára 1951-ben rendezték. Igazgatók, főgyógyszerészek, szakelőadók számára 1957-ben és 1958-ban volt szakvezetőképző tanfolyam. Ebben az időben indult meg a gyógyszerismertető tanfolyama is. A szakosító tanfolyamok egy-egy különleges terület ellátására képezték ki a résztvevőket.

A későbbiekben még a következő szakosító tanfolyamokra került sor: gyógyszer-technológia; növényvédőszer toxikológiája; orvoslaboratóriumi vizsgálatok. 1951-től 1961-ig csak a szakfelügyelőképző tanfolyamot végzettekről vannak adataink.

A tanfolyamot végzettek száma ez időben 116 volt. 1962 és 1972 között a következőképpen alakult a szakosító tanfolyamot végzettek száma:

I táblázat

A szakosító tanfolyamot végzettek száma 1962—1972 között

Év	Sz. Szakf. Gyógysz.-képző	Gyógysz.-techn.	Toxicologia	Gyógyszer-ism.	Él. és Gyógysz.-szerv.
1962	8				
1963	7				
1964	9	3			
1965	5	2	94	47	
1966	4	9	172	34	30
1967	7	—	186	50	24
1968	6	—	131	36	16
1969	7	4	108	37	25
1970	6	—	41	49	30
1971	7	—	78	69	29
1972	6	5	56	56	—
1973				56	30
Össz.	72	23	866	434	184

Azt a „de facto” szakosítást, amit az élet magától eredményezett, az 1972. X. 8-án megjelent egészségügyi miniszteri rendelet „de jure” is megerősítette, amely szerint 6 szakágból lehet szakképzést szerezni.

A szakgyógyszerészi képzést a rendelet szerint az a gyógyszerész szerzi meg, aki a meghatározott munkakörben, meghatározott időn át végzett gyógyszerészi gyakorlat után, az Országos Szakgyógyszerész-képesítő Vizsgabizottság előtt a gyógyszerészet választott szakágából a szakvizsgát sikerrel leteszi. A rendelet 8. §-a alapján azok a gyógyszerészek, akik az átmeneti rendelkezésekben foglalt feltételeknek megfelelnek, kérhették szakgyógyszerésszé minősítésüket, szakvizsga letétele nélkül. Az Országos Szakgyógyszerész-képesítő Vizsgabizottsághoz beérkezett kérelmek száma eddig 901, melyből szakvizsga kérelem 18, minősítési kérelem pedig 883.

Tekintettel arra, hogy a szakvizsgára jelentkezettek száma a minősítésekhez viszonyítva elhanyagolhatóan kevés, ezért a minősítési kérelmek munkahelyek szerinti megoszlását ismeretlem (II. táblázat).

Amint a táblázatból látható, a gyógyszer-tári központok állományába tartozik a minősítésre jelentkezettek közel fele, tehát lényegesen nagyobb szám, mint amit a korábbi számítások jeleztek.

A szakemberek másik nagy csoportját az egyetem adja, illetőleg: ha a közös feladatok alapján

II. táblázat

A szakgyógyszerészi minősítést kérők munkahely szerinti megoszlása

Munkahely	Férfi	Nő	Összesen
Gyár	58	41	99
Egyetem	59	65	124
Kutatóintézet	6	7	13
Országos Intézet	22	24	46
Kórház	31	38	69
Közf. gyógyszerár	188	94	282
Gyógysz. közp.	87	63	150
Magyar Néphadsereg	22	7	29
Min. és Eü o.	21	12	33
Egyéb	17	21	38
Összesen	511	372	883

az egyetemek, a kutató- és országos intézeteket összeadjuk, akkor ez a csoport a jelentkezők 27,2 %-át képviseli. Úgy vélem, érdeklődésre tarthat számot a minősítésre beérkezett kérelmek szakágankénti megoszlása is (III táblázat).

A szakgyógyszerészi képzésre vonatkozó rendelet egészében jól, egyértelműen alkalmazható. Meg kell azonban jegyezni, hogy a 8. §, amely a minősítési kérelmekre vonatkozik, több problémát vetett fel: pl a doktori diploma alapján adható szakképzések, vagy a gyógyszerár-vezetők és helyettesek esetében a 15 fő szakkáder megállapításában. Az is előfordult, hogy a kérelmezők nem jól értelmezték a rendeletet, és számos esetben központi szakosító tanfolyam helyett megyei tanfolyamok alapján kérték minősítésüket.

Mindezek után felmerül a kérdés: hányan lesznek, akik a szakgyógyszerészi címet megkapják. Konkrét számot egyelőre nem tudok mondani, hiszen az ETT véleménye számos kérelemre még nem érkezett meg. Néhány esetben az előírt gyári gyakorlat még hiányzik, illetve letöltése folyamatban van. Előzetes számítások szerint a kérelmezők 65–70%-a kapja meg a minősítést.

Néhány szó a szakvizsgákról

A szakvizsga elméleti, ill. gyakorlati és elméleti részből áll. A gyakorlati vizsga csak egyes szakterületeken lesz kötelező. Ezzel kapcsolatban ma

még csak a szakvizsgabizottság javaslatát ismerhettem, mivel az erre vonatkozó jóváhagyás még nem történt meg. Várhatóan gyógyszer-technológiából, gyógyszerhatástanból, toxikológiából és farmakognóziából lesz az elméleten kívül gyakorlati vizsga is.

A rendelet értelmében a bizottság elnöke a képzés megszerzését egyéni továbbképzéshez és tanfolyam elvégzéséhez kötheti. Az egyéni továbbképzések megvalósítása azonban az Orvostovábbképző Intézetnek komoly nehézséget okoz, mivel már a minősítéseknél sem talált mindenütt megfelelő támogatásra sem a gyáripárban, sem a megyei egészségügyi szakigazgatásban.

Helyes, ha a vizsgára való felkészülést tanfolyam segíti; az orvosok részéről egyre inkább ez az igény. Ezt a szempontot figyelembe véve javasolta a bizottság, hogy valamennyi szakvizsgát tanfolyam elvégzése előzze meg.

A tanfolyamok megoldása — legalábbis a következő évben — szintén problémát jelent, mivel a következő év továbbképzési tervét még a bizottság javaslata előtt, már 1973 márciusában meg kellett határozni, és ebben már a szakvizsgához kötelezően előírt tanfolyamoknak is lehetőleg szerepelniük kellett. Az első vizsgára — éppen, mert az előbbieken említett jóváhagyást még nem kaptuk meg — várhatóan a következő év második negyedében kerül sor.

Két szakvizsgabizottság működik majd Budapest és Szeged székhellyel, ahol egy-egy vizsgán a 40 vizsgáztató közül az elnök által esetenként kijelölt személy vizsgáztat. Minden új reform, rendelkezés, már születésekor magában hordja a módosítás majdani szükségességét. Így van ez a szakosítással is: ha újabb szakterületek kijelölésére egyelőre nem is kell gondolni, a meglévők pontosabb meghatározása a közeljövőben szükséges lesz.

Első lépésben két szakágat: a gyógyszer-ellenőrzést és a gyógyszerhatástan-toxicológiát kell a megfelelő szakterületekre szétbontani, tekintettel arra, hogy ezek a másik négy szakmához viszonyítva lényegesen nagyobb területet ölelnek fel. A gyógyszer-ellenőrzésnek a bizottság által javasolt bontása a következő lenne:

- kémiai analitika;
- biológiai gyógyszer-ellenőrzés és
- mikrobiológiai gyógyszer-ellenőrzés

III. táblázat

A szakgyógyszerész minősítési kérelmek szakágankénti megoszlása

Szakágak	Gyár	Egyet.	Kut. int.	Orsz. int.	Kórh.	Gy. tar.	Gy. Közp.	MN.		E. gyéb.	Össz.
								Eü.	O.		
Gyógyszer-techn.	55	29	1	5	15	22	19	4	4	10	164
Gyógysz.-ell.	20	31	2	15	4	29	73	2	2	15	193
Hatást.-tox.	13	20	4	15	37	154	11	8	5	3	270
Prep. kém. lab. vizsg.	6	15	—	—	—	1	—	—	—	—	23
Közeg. mikrobiol. lab. vizsg.	1	7	2	5	—	2	1	—	—	1	19
Klin. lab. vizsg.	—	2	—	2	5	1	—	1	—	3	14
Farmakogn.	2	15	4	—	—	6	2	—	—	2	31
Gyógyszer-szer.v.	2	5	—	3	8	64	44	14	22	4	169
Összesen	99	124	13	46	69	282	150	29	33	38	883

A másik nagy terület már a nevében hordja a szétválás irányát; a gyógyszerhatástan és — valószínűleg erre ráépülve — a toxikológia.

A szakosítás oka az, hogy bizonyos munkakörök különlegesen képzett szakembereket igényelnek; célja, hogy az ilyen munkakörök betöltésére megfelelően szakosított gyógyszerészek álljanak rendelkezésre.

Jelenleg egy gyógyszerészi állás sincs szakgyógyszerészi címhez kötve, erre azonban várhatóan hamarosan sor kerül.

Az Orvos-Egészségügyi Dolgozók Szakszervezetének felkérésére a Magyar Gyógyszerészeti Társaság Gyógyszerügyi Szervezési Szakosztálya tervet készített a szakgyógyszerészek által betöltendő munkakörökre és azok anyagi dotálására. Ezzel a javaslattal a szakvizsgabizottság elnöke is egyetértett. A javaslat szerint bizonyos türelmi idő után néhány munkakörben elő kell írni a szakgyógyszerészi képzés megszerzését az Egészségügyi Minisztérium főhatósága alá tartozó intézményekben.

A türelmi idő a szakvizsga letételéhez szükséges gyakorlati idő + 2 esztendő lenne. Ennek bevezetését 1975. január 1-től kezdődően javasolják. A szakgyógyszerészi képzéssel rendelkezők számára helyes lenne külön anyagi elismerés. Ezt lépcsőzetesen célszerű megoldani, ezért két kategória létesítése javasolt:

Szakképesített gyógyszerész magasabb fizetéssel.

Szakképzés nélküli gyógyszerész alacsonyabb (eddiggi) fizetéssel.

A javaslat szerint a gyógyszerértékesítési központok átmenetileg a kollektív szerződés módosításával, pótlék formájában biztosíthatják a megfelelő dotálást. A pótlék folyósítása azonban csak akkor indokolt, ha a gyógyszerész a szakgyógyszerészi képzésének megfelelő szakterületen dolgozik.

Szakvizsgatárgyanként mindazon munkakörök szakgyógyszerészekkel való betöltését javasolják, amelyekben a szakgyógyszerészi képzés megszerzése a rendelet alapján lehetséges. Ezen túlmenően javasolják a gyógyszerértékesítési központoknak, hogy azokat, akik szakgyógyszerészi képzést szereztek, de nem szakképesítésüknek megfelelő területen dolgoznak, bízzák meg szakértői, tanácsadói feladatokkal valamely kerületben, járásban, ahol munkájukkal jól segíthetik területük gyógyszerértékesítésének technológiai, farmakológiai-toxikológiai, szervezési és egyéb feladatait. Ez esetben pedig dotálásuk is megoldható.

A következő évek közös, szívós munkájával kell elérnünk, hogy a szakgyógyszerészek tudásukat minél szélesebb körben felhasználhassák mind a népgazdaság, mind a gyógyszerészet javára.

Д-р Варади Й-нэ Е. Киш-Тóт: *Состояние и проблемы обучения фармацевтов со специальным образованием*

Приобретение звания фармацевта-специалиста стало возможным в силу Закона Здравоохранения 1972 года. Автор сообщает о создании специальных курсов в 1951—1972 гг. После вступления закона в силу в течение шести месяцев можно было автоматически приобрести звание фармацевта-специалиста. Автор занимается принципами обсуждения заявок на приобретение звания фармацевтов-специалистов без сдачи специального экзамена, их распределением между отдельными профессиональными областями и распределением заявителей по месту работы. Автор излагает подготовку и проблемы организованного обучения фармацевтов-специалистов. Наконец он занимается необходимостью зачисления фармацевтов-специалистов в штат, вопросом урегулирования данной системы и поиском решения материального вознаграждения.

Dr. E. Váradi neé Kiss-Tóth: *The position and problems of pharmaceutical specialization*

The specialization of the pharmaceutical profession has been regulated by the Health Act of 1972, however specialization study courses had been organized also between 1951 and 1972. The provisional instructions of the legal regulation rendered possible the obtaining of the specialization without examination for those pharmacists who fulfil the preliminary requirements. The author presents statistical data on the distribution of the qualified pharmacists according to specialities and to work places. The preparatory work and problems of post graduate specialization courses are discussed. As a conclusion, the work places for the filling of which pharmacy specialists are required and the possibilities of material remuneration are discussed.

Dr. E. Váradi: *Der gegenwärtige Stand und Probleme der Ausbildung von Fachapothekern*

Das im Jahre 1972 verabschiedete Gesetz für das Gesundheitswesen hat die Erwerbung der Fachapotheker-Qualifikation ermöglicht.

Die Lehrgänge von 1951—1972 für Spezialisierung werden überblickt. Die Anordnung hat die Möglichkeit gegeben den Fachapotheker-Titel innerhalb von 6 Monaten nach Inkrafttreten auch ohne Fachprüfung zu verleihen. Der Aufsatz berichtet über die Gesichtspunkte bei der Beurteilung der Bewerbungen. Auch werden die Bewerbungen nach Fachrichtungen und dem Arbeitsplatz der Bewerber aufgeschlüsselt. Die organisierte, institutionelle Ausbildung für Fachapotheker wird kundgegeben. Die Fragen der Notwendigkeit des Einsatzes von Fachapothekern und ihrer entsprechenden Entlohnung werden diskutiert.

(Orvostovábbképző Intézet, 1389 Budapest, Szabolcs u. 33—35)

Az I. Országos Gyógyszerértékesítési Munkaszervezési Konferencia (Eger 1973. XI. 15—17) anyagából